

Het Groene Blad

IVN Eerbeek en omstreken Jaargang 37 nr. 3-2025

Ouwe kost(baarheden)

Natuur in Brummen

De Grasmus

ivn natuur
educatie

Colofon

IVN Eerbeek en omstreken

IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid afdeling Eerbeek en omstreken, is een vereniging van vrijwilligers die mensen betreft bij hun (groene) leefomgeving, natuur, milieu en landschap in de gemeente Brummen.

IVN-Eerbeek organiseert activiteiten zoals wandelingen, cursussen en werkzaamheden in het groen voor iedereen.

Lid of vriend worden? Meld je via e-mail aan bij secretaris@ivn-eerbeek.nl of via de website.

Contributie (per jaar): Leden: € 25,- Donateurs: € 12,- Huisgenootleden € 12,-

Vriend van IVN Eerbeek € 48,-

Te betalen op IBAN. NL17 RABO 0309 230 705 t.n.v. IVN vereniging afd. Eerbeek e.o.

Opzegging, wijzigingen in adresgegevens, e-mailadres graag melden bij de secretaris secretaris@ivn-eerbeek.nl.

Bestuur

Voorzitter	Jan d'Anjou	voorzitter@ivn-eerbeek.nl
Secretaris	Vacature	secretaris@ivn-eerbeek.nl
Penningmeester	Wim den Hartog	penningmeester@ivn-eerbeek.nl
Lid	Bert van der Saag	bertengustien@hotmail.com
Lid	Ingrid van Eijk	iggyb@chello.nl

Werkgroepen

Excursies	Chris Holtslag	excursies@ivn-eerbeek.nl
Natuurtuin	Gerard Nijhof	natuurtuin@ivn-eerbeek.nl
Publiciteit	Sandra Christiaans	publiciteit@ivn-eerbeek.nl
Scholing	Vacature	
Venel	Jos Rouland	venel@ivn-eerbeek.nl

Het Groene blad

Het Groene Blad is het contact – en informatieblad van IVN-Eerbeek en verschijnt viermaal per jaar. Het blad is van en voor leden en donateurs. Bijdragen zijn van harte welkom.

Overname van artikelen is toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur en de redactie.

Kopij voor Het Groene Blad kan worden verstuurd naar: redactie@ivn-eerbeek.nl

Het Groene Blad is eveneens te lezen op de website van IVN-Eerbeek en omstreken

www.ivn-eerbeek.nl onder publicaties.

Redactie: Lambert Kouwenberg, Jan Coenraads en Jan Groenhof

Opmaak en vormgeving: Herman Heskamp en Ronald Geerlof.

De uiterste inzenddatum kopij voor het volgende nummer is 1 oktober 2025.

ISSN 2543-117X

Het Groene Blad

IVN afdeling Eerbeek - Augustus 2025

Redactioneel

Warm!

De op vier na warmste hittegolf ooit, hebben we gehad! Op 1 en 2 juli was het buiten (en soms ook binnen) gewoon niet uit te houden. Nou moet ik er wel bij zeggen dat ik niet zo goed tegen de warmte kan en het mij al gauw te heet wordt en niet alleen onder de voeten! Wat mij betreft komen de temperaturen nooit boven de 24°C graden.

Ik ben graag buiten maar dan wil ik nog wel wat kunnen doen. Een excursie voorbereiden of de meest noodzakelijke werkzaamheden in de tuin verrichten. En als je met pensioen bent, is het ook wel eens lekker om gewoon te luieren met een boek of een krantje en een glaasje erbij: het goede leven!

Ik doe graag dingen waar ik energie van krijg, zoals optreden als gids of als chauffeur/reisleider, maar geen dingen die me slopen! Bijzonder uitputtend zijn die dagen, met aansluitend de nachten, waarop de mussen dood van het dak vallen. Als vogelliefhebber weet ik dat die mussen het toch al heel moeilijk hebben.

Behalve voor die paar echte zonzonbidders lijken mij die extreem warme dagen eigenlijk alleen goed voor de zwembadhouders en de ijsverkopers. Zelfs de natuur ondervindt er hinder van. Je ziet de omgeving geler worden en slap hangen en dan mag je nog blij zijn dat we een redelijk nat voorjaar hebben gehad. Maar, zoals een beroemd filosoof zei: "elk nadeel heb z'n voordeel". Je ziet nu veel minder van die alles verslindende (naakt)slakken.

'Het weer' blijft een onuitputtelijke gespreksbron. En is het niet het weer zelf dan zijn het wel de gevolgen van allerlei weersomstandigheden. Daarbij spant 'noodweer' natuurlijk de kroon!

Het weer brengt mij er wel eens toe 'stukjes' te schrijven. Als je echt niet buiten kunt zijn vanwege de warmte (of regen), is het prettig om op een koel plekje achter de laptop te gaan zitten en een verhaal te maken over een of ander, al dan niet belangrijk, onderwerp. Of gewoon om je gedachten de vrije loop te laten.

Ik krijg wel eens de indruk dat dit voor meer auteurs van Het Groene Blad geldt. Ook in dit nummer hebben diverse schrijvers weer hun best gedaan om u een uurtje of wat leesplezier te verschaffen. Veel wetenswaardigheden komen voorbij en vooral veel nuttige of amusante informatie over flora en fauna in de eigen, directe omgeving of in een ruimer kader.

Voor wie nog niet eerder een bijdrage geleverd heeft: alle kopij is welkom! Of het nu gaat over de mooiste vogels of de geurigste planten, over de nabije of verre geschiedenis, over een door iedereen als probleem ervaren zaak in/met de natuur of juist iets waarover jij als enige net iets anders denkt dan de meerderheid.

Fijne voortzetting van de zomer en voor wie weggaat: prettige vakantie!

Lambert Kouwenberg

Inhoud

- 4 Ouwe kost(baarheden)
- 8 Berglaserkruid
- 9 Grote brandnetel
- 10 Fietstocht kanaal
- 11 Weidevogels
- 12 De grasmus
- 14 Excursie 'natuur in Brummen'
- 16 Muurleeuwenbek
- 18 Onkruid
- 19 Wie heeft de grootste
- 20 De Loenense tuinen
- 22 Wat mooi!
- 22 Sleutelbloemen
- 23 Weetjes
- 24 Agenda

Colofon

Editoo B.V.
Redactieadres
www.editoo.nl

Foto voorzijde boven:
Akkerranden rond Eerbeek.

H. Heskamp
Foto onderzijde:
Vermeende zwavelzwam.
B. van der Saag

Ouwe Kost(baarheden)

AUTEUR: BERT VAN DER SAAG

Groenouwe

De laatste tijd krijg ik steeds vaker de vraag waarom ik nog niets over 'het Zilven' geschreven heb. Daarom dan nu, maar dan ook goed en dus over landgoed Groenouwe.

Al een paar keer heb ik over dit gebied geschreven. In het augustus nummer 2017 schreef ik mijn eerste stuk. Het heette toen nog geen Ouwe Kost(baarheden). Ik had ook geen idee dat het wel 30 artikelen zouden worden! Het was een stuk over de Grimmeltjesberg. De gezusters Clementine en Maria Grimmelt, die zoveel voor de familie Broese van Groenou hebben betekend. Ik vind het nog altijd een mooie geschiedenis. En dan in nummer 2 van 2020 het stuk over Peter van Straaten. Dat hij met zijn gehele familie de laatste dagen van WOII op het Zilven doorbracht. Ook zo'n bijzondere geschiedenis. Tot vandaag de dag ben ik er soms mee bezig.

Zilven of Groenouwe?

Bijna iedereen heeft het altijd over 'het Zilven' maar zó heette het in de periode dat het huis verpacht werd vanwege geldgebrek. De crisisjaren van 1930 tot 1946. Daarna werd het weer het landgoed Groenouwe.

De geschiedenis begint met Wolter Broese van Groenou. Hij werd in 1842 geboren in Apeldoorn. Hij deed de KMA in Breda en werd uitgezonden naar Nederlands-Indië. Hier ontmoette hij Jeanette Emilie Wieseman. Zij trouwden en kregen in 9 jaar 7 kinderen. Schoonvader gaf aan hen een suikerplantage en een suikerfabriek (Tandjong Tirto) bij Djokjakarta. Wolter scheen een neus voor dit werk te hebben. Ze verdienden erg veel geld. Toen de oudste kinderen naar school moesten, gingen ze naar Den Haag. Zij kwamen in huis bij oom Adolf en tante Naas. Die hadden zelf geen kinderen, maar hebben Mien en Miel voor een groot deel gevormd. Het waren prima opvoeders.

De kinderen hadden er een heerlijke tijd. Wolter vond het een uitgemaakte zaak dat zijn dochters een opleiding gingen volgen en een vak leerden.

Rond 1890 ging de gehele familie naar Nederland en wonen aan het statige Nassauplein nummer 29. Van hieruit regelde vader zijn zaken, slechts één keer ging hij nog terug. Een ziekte bedreigde toen de suikerrietoogst. Wolter was nog geen 50. Hij hield zich veelal bezig met biljarten, paardrijden en schilderen. Dit deed hij zeer verdienstelijk. Het Nassauplein werd bewoond door 'voornamen' families.

Het leven speelde zich vooral af in en rondom Den Haag, waar veel families woonden die wat met Nederlands-Indië te doen hadden. De familie leidde een rustig leven, maar men stond wel open voor veel ontwikkelingen. De kinderen woonden allemaal thuis en groeiden in goede harmonie op.

Afbeelding: Familiefoto Wolter Broese van Groenou en Jeanneta Emelia Broese Wieseman met kinderen en kleinkinderen.

De zeven kinderen waren (het valt op dat de kinderen veelal een troetelnaam hebben):

Frederika Wilhelmina (1875-1960)

Mien ging naar de toneelschool. Zij bleef toneel spelen tot zij, tot opluchting van vader, in 1903 trouwde met Jan Richard van Wulften Palthe, een fabrieksdirecteur. Zij kregen 3 zonen: Wolter, Richard en Joachim Adolf.

In 1908 leerde Mien op een congres voor vrouwenkiesrecht Aletta Jacobs kennen. De gehele familie was van Aletta onder de indruk. Zij ondersteunden haar financieel. Er ontstond een vriendschap voor het leven.

Afbeelding: Aletta Jacobs.

Emilia (1876–1966)

Miel haalde haar LO-akte en volgde een zangopleiding aan de Koninklijke Haagsche Muziekschool. Ook haar jongere zusje San volgde deze opleiding en samen volgden ze lessen in Berlijn en Milaan. Miel miste het temperament om echt door te breken. Door haar huwelijk in 1909 met Johan Willem George Coops, een rijksambtenaar, kwam er een einde aan haar zangcarrière. Wel bleef zij nog zangles geven. Daarnaast werd zij een voorstander van het onderwijssysteem van Maria Montessori. Zij begon het eerste klasje hierin bij haar thuis. Haar man werd bestuurslid van de Vereniging Montessori School (VMS). Zij kregen 3 dochters: Milisa, Thea, en Aletta Henriëtte (Letteke), (zij is het petekind van Aletta Jacobs).

Bijzonderheidje: Aletta H. Jacobs (1854–1929) was arts, feministe en pacifiste. Zij werd in Sappemeer geboren als 8e van 11 kinderen van Joodse ouders. Zij was de 1e vrouw die als toehoorder de HBS volgde. Ze vroeg in 1871 aan minister Thorbecke toestemming om aan de universiteit te mogen studeren. Via haar vader kreeg zij toestemming om aan de Rijksuniversiteit Groningen medicijnen te gaan studeren. Een proefperiode van 1

jaar. In 1879 promoveerde ze en ging ze naar Londen om vrouwen- en kinderarts te worden. Zij begon toen al kennis te maken met vrouwenrechten. Zij vestigde zich als huisarts in Amsterdam en gaf al snel gratis spreekuur aan vrouwen met minder inkomen. Al snel was zij de bekendste vertegenwoordigster van de eerste feministische golf. Zij werd een groot voorvechtster van vrouwenkiesrecht. Ook sloot zij een vrij huwelijk met C.V. Gerritsen, dat in 1892 omgezet werd in een wettelijk huwelijk en wel om praktische redenen. Zij zette haar strijd voor vrouwenrecht wereldwijd voort. In 1919 werd in Nederland actief vrouwenkiesrecht erkend. Later is er veel erkenning voor Aletta gekomen. In 1908 ontmoeten Aletta en Mien en Miel Broese elkaar op een congres van de Wereldbond voor Vrouwenkiesrecht in het Amsterdams Concertgebouw. Hier ontstond de innige vriendschap. Het laatste jaar woonde Aletta bij Richard en Mien van Wulften Palthe-Broese van Groenou in Den Haag. Zij overleed in 1929 in het Bad-Hotel in Baarn. Zij was, net als haar man, voorstander van crematie. Vooraf had zij overlegd of haar as bijgezet kon worden in het mausoleum van de familie Broese op hun landgoed “Groenouwe”. Deze wens werd vervuld. In 1931, echter, liet Mien Palthe door beeldhouwster Gra Rueb een monument maken. In juni 1931 werd dit onthuld op het crematorium van Westerveld. Hier in het columbarium werden de urnen van Aletta en haar man verenigd. Er wordt nog altijd met veel respect over haar gesproken en gedacht.

Suzanna (1878–1967)

Zij deed, naast het conservatorium, ook een boekhoudopleiding.

San trouwde in 1897 met Jan Hendrik Willem Maurits Schreuder van de Coolwijk, maar scheidde in 1903. Zij hadden een dochter: Geertruida Louisa. Geertruida Louisa (Santi) trouwde met Otto van den Toorn. Zij kregen 2 kinderen: Suzanna en Otto.

In 1911 trouwde Suzanna met Henri van Rees. Hiermee kreeg zij er 5 kinderen bij: Louise (Wiesje), Theodorus (Theo), Han, Jeanette en Constant van Rees.

Adolf (1880–1961)

Dolf trouwde met Albertine Alexandrine (Noesy) Holle. Zij kregen 4 kinderen: Karel Willem Adriaan, Louise Anna (Ans), Woltera Jeannette (Tera) en Suzanna (Santje).

Na de HBS ging Dolf bouwkunde studeren in Delft. Na zijn trouwen gingen zij in de, door Adolf ontworpen, villa “De Hoeve” te Wassenaar wonen. Hij heeft hier tot zijn dood gewoond. Adolf ontwierp voornamelijk villa’s. Het mausoleum op het landgoed Groenouwe is ook van zijn hand. Hij was een enorme sportman; voetbal, hockey, cricket, tennis en nog veel meer. Hij was van vanalles en nog wat voorzitter. Hij was bijvoorbeeld 16 jaar voorzitter van de tennisbond. Wel apart is: Adolf was in 1903 de eerste Nederlandse tennisser die op Wimbledon speelde. Hij verloor in twee sets, dus weinig succesvol, maar toch.

Wolter (1881–1978)

Wou trouwde met Karolina (Line) Juliana van Gessel. Zij kregen 4 kinderen: Carla, Julie Emelie (Emy), Wolter Joachim Adolf (Wolly) en Yvonne Beatrice. Hij studeerde in Berlijn aan de tropische landbouwschool. Hij werd administrateur van de suikerfabriek in Tandjong Tirta en overleed in Den Haag.

Francina Carolina (1883-1976)

Fransje trouwde met Theodoor Frederick (Theo) Vreede in Den Haag en zij overleed in Wassenaar. Zij kregen 4 kinderen: Elisabeth (Liesje), Annie (Enny), Theodoor (Thetie) en Deodata (Dea). Zij woonde door haar huwelijk lange tijd in Nederlands-Indië. Theo werkte bij de Stoomtram-maatschappij Semarang-Joanna en was lid van de Volksraad.

Fransje was een bewonderaar van Ghandi. Diens ideeën over geweldloze strijdmethoden spraken haar erg aan.

Jeannetta (1884-1960)

Netty trouwde met Herman Gerhard II von Oven. Zij kregen 3 kinderen: Herman Gerhard III, Frans en Suzanna. Herman was diplomaat. Zij woonden in Zuid-Afrika, Londen en Santiago

De familie en het huis

Na het lezen van de roman "Armoede" van Ina Boudier-Bakker, uitgebracht in 1909, besloot Wolter een familie-huis te gaan bouwen. Het boek vertelde dat een vermogende familie volledig uit elkaar groeide. Om dit te voorkomen moest een groot huis worden gebouwd. De kinderen waren toen al boven de 30 jaar, getrouwd en hadden zelf kinderen. Het huis moest dan ook zo groot worden dat elk kind er met aanhang kon logeren. Ieder gezin had zijn eigen vertrekken. Wolter koos de Veluwe uit en kocht 80 ha. grond bij Loenen. Dit werd als het maar enigszins mogelijk was uitgebreid. Zo kocht de familie op een gegeven moment ook boerderij De Poll. Hierbij was ±40 ha. grond. Later is het verkocht aan de toenmalige pachter Jurrius. Ook ging het wel eens fout. Er kwam een stuk terrein te koop midden in het gebied van de Broeses. Ze dachten dat het niet nodig was dit te kopen en zie, professor Kley kocht het en plaatste er een hek omheen en eiste recht van overpad. Dat was onenigheid. Dit is nooit meer goed gekomen. Het kwam later weer te koop en Kley verkocht het liever onder de prijs dan het aan de familie te gunnen. En zo ook Westduin, nu de Grimmeltjesberg, genoemd naar de gezusters.

De oudste zoon Adolf had voor bouwkundig ingenieur gestudeerd. Hij tekende een enorm landhuis in Engelse stijl. Netty had bedacht dat het in de vorm van een vliegtuig moest worden, in het midden een centrale trap en een lift met aan weerszijden vleugels. Het voordeel was dat de meeste kamers op het zuiden kwamen te liggen.

In 1919 werd met de bouw begonnen. Op 13 september werd de eerste steen gelegd door Emilie. Direct daarna ging de familie zwemmen, in het onlangs uitgegraven zwembad. Het was toen een kale boel want er was bosbrand geweest en er waren nieuwe loofbomen aangeplant.

Het zwembad was aangesloten op de Zilvenspreng, het eerste deel van de Loenense Molenbeek die op het landgoed ontspringt. Er kwam een speciaal stelsel om het zwembad van water te voorzien, maar ook om de loop van de beek niet te ondermijnen. Hier moesten uiteindelijk de molens aan de aangelegde beek op draaien. Door de week

kwam er alleen water vanuit de bronnetjes, die in de vijver zaten. In het weekeinde ging de sluis open en stroomde er vers water in de vijver. Bij het zwembad was een kleedruimte (hier heeft in de oorlog een geallieerde piloot verborgen gezeten) en in het water een vlot waarop gespeeld kon worden. De kleedruimte is na de oorlog in brand gestoken(?). Toen ook al. Er werd een wand aangelegd met een gemetselde muur. Hierop kwam de duikplank en ook een heuse glijbaan. Het zand hiervoor kwam uit de vijver, die was verdiept. Na dit officiële begin van de bouw gingen de familieleden in Hotel Bloemink overnachten.

Afbeelding: zwembad.

De naam Groenouwe is bedacht door Netty, en zo werd het huis gedoopt. Er kwamen gemeenschappelijke ruimtes, zoals een woonhal, eetkamer (door een vouwwand verbonden met de speelkamer voor de kinderen), muziekkamer, biljartkamer en bibliotheek. Ook waren er talrijke kamers voor het personeel. Op het terrein kwam een tuinhuiswoning en een garage met daarboven woonruimte voor het gezin van de chauffeur.

Het bouwen van het huis had nogal wat voeten in de aarde en heeft ruim twee jaar geduurd. Het aanleveren van de bouwmaterialen was een probleem. Hiervoor werd een spoorlijntje aangelegd. Dit liep langs de Imbosweg van de Hunekamp tot aan de plek waar het huis moest komen. Paarden trokken de wagens naar boven.

De gezondheid van Wolter was niet erg goed meer en daarom werd er eerst in 1917 een kleinere woning gebouwd. Deze stond op de plek waar nu "Zilvenspreng" staat. Het huisje kon later mooi gebruikt worden als tuinhuiswoning of logeerwoning. Opa Wolter heeft daar vaak geloged met zijn verpleegster, zuster Edie. Oma bleef meestal in Den Haag omdat zij veel te redderen had. Toen het grote huis klaar was, kwam zij wel vaak.

Het huisje heeft later gediend als woning voor de gezusters Grimmelt, en een soort pension. Het kreeg de naam "Cleria", Clementine en Maria Grimmelt. Het brandde in 1946 af, maar is weer opgebouwd in 1950. Het is wel iets kleiner dan het oorspronkelijke huis. In de schoorsteen is een bronzen plaquette ingemetseld met daarop Wolter en Emilie Broese. De familie kan het van hun eigen BV huren, om er te verblijven.

Afbeelding: Inwijding.

Het huis werd ingewijd op 27 augustus 1921. Op het bordes zaten opa en oma (de stichters). Dolf en aannemer Boele stonden naast hen toen opa de laatste steen metselde (de troffel is nog steeds in het archief). Op de treden van het bordes zaten alle kleinkinderen, behalve Letteke die nog maar een maand oud was. De familie logeerde al de gehele zomer in het huis, ondanks dat het nog niet ingewijd was. 27 augustus is ook de dag dat de nazaten elk jaar bij elkaar komen om dit te vieren (Groenouwedag).

Al in 1922 werd het embleem de 'komeet' bedacht. Ingegeven door het feit dat ze een eigen vlag wilden. Hieruit komen ook de zevenkantige grenspaaltjes voort, ontworpen door Adolf. Zo'n paaltje kostte indertijd 3 gulden per stuk.

Afbeelding: Collage.

Op de collage zien we links boven de herdenksteen, die de gezusters Grimmelt kregen voor hun bijdrage aan het stuk grond 'Westduin'. Linksonder de zeven kanten en de komeet. Rechtsboven het familiewapen en rechtsonder de vervanger van de gedenksteen op de Grimmeltjesberg. De gedenksteen ligt voor de garage op het landgoed.

Columbarium

Wolter is gestorven in oktober 1924. Hij werd gecremeerd, ook in Westerveld. Dit was in die tijd nog ongewoon. De as

werd eerst bewaard in een grote asbus op Groenouwe. Adolf ontwierp in 1926 een mausoleum, het Columbarium. Dit is nu een rijksmonument. Het getal zeven kwam er ook in voor. De ingang en zeven nissen. Van links in volgorde van leeftijd staan hier de urnen. In het midden een stenen zuiltje op de grond, hierop staan de asbussen van Wolter en Emillie. Daar boven hangt een koperen kroon. Er is verder plaats voor kinderen, maar niet iedereen wilde er geplaatst worden. Boven de deur aan de binnenzijde staan 2 stenen. Elk heeft een inscriptie: "ingewijd in het jaar 1925" en "Herinnering verbindt, wat het oog niet meer ziet". Mocht het landgoed ooit verkocht worden, dan blijft dit stuk terrein met het Mausoleum wel in bezit van de familie.

Afbeelding: columbarium/mausoleum op het landgoed.

Tegenover elke hoek van het gebouw staat een bank. Zij hebben een geknikte vorm, die drie zijden van een achthoek omvat. Op de uiteinden staat het familiewapen, de komeet met zeventdelige staart. Dit stelt vader, moeder en de zeven kinderen voor.

Golf

In 1926 kwamen er natuurlijke golfbanen, bedacht door Netty en Dolf. Negen banen van overwegend heidegrond. Elke kant van de baan had een 'tee' (afslagplaats) en een 'green' met daarop een 'hole' (putje). In de banen waren ook bunkers gegraven om het nog moeilijker te maken. Je kan dus heen en terug spelen en hebt dan 18 holes. De banen worden nog bespeeld als de familie bij elkaar is. Ook kwam er een tennisbaan, een tegelbaan. Later kwam er nog een extra baan, deze was van gravel. Al snel werd de eerste baan ook van gravel. Deze banen zijn er nog steeds. Paardrijden was ook een bezigheid. Wolter had zijn eigen paard en verder was er Tartaar, een gehuurd paard. Zij stonden in een stal achter de garage.

Er was ook gedacht aan een overdekte kinderspeelplaats. De kinderen konden hier, bij slecht weer, ongestoord buiten spelen; de ouders hadden dan meer rust. Er was dan ook kinderoppas. Iedereen kwam zo veel mogelijk elke vakantie.

Wolter stierf in 1924 en in 1926 kreeg Emilie een attaque. In 1929 brak de wereldcrisis uit. De familie deed eerst of er niets aan de hand was. Moeder mocht het niet merken.

In 1931 overleed Emilie. In de zomer van 1932 kwam de familie nog op het landgoed, daarna werd het huis gesloten. Al met al heeft de familie maar 11 jaar gebruik gemaakt van het huis.

Afbeelding: Zilvenspreng.

De Grimmeltjes kregen het tuinmanshuis en begonnen er een pension 'Cleria'. In 1934 werd het huis verpacht aan de familie Peters. Het ging verder onder de naam 'Zilven', want de familie wilde niet dat de naam Groenouwe werd gebruikt. Vanaf dat moment was Den Haag het centrum van de familie. In 1938 stopten de gezusters Grimmelt met hun pension. Zij konden niet op tegen het hotel met al zijn luxe. De familie had weer de beschikking over de garage en het tuinmanshuis.

Volgende keer ga ik verder met de geschiedenis van Hotel Zilven, de oorlog en de periode daarna.

Bronnen:

- * Gesprekken met Berenice van den Toorn - Palm
- * Eigen ervaring
- * Internet
- * Peacreations.nl
- * Geheugen van Apeldoorn
- * Boeken:
- * Inge de Wilde:
 - 1) De familie Broese van Groenou en
 - 2) Brieven van Aletta H. Jacobs aan de familie Broese van Groenou.
- * Chris van der Klauw: Milisa vertelt ...

Berglaserkruid

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Ik kwam een tijdje geleden in een oude bierbrouwerij; waar ze mij lieten zien hoe er vroeger bier werd gebrouwen. Niks nieuws dacht ik, tot ze me een kruid lieten zien dat toen een ingrediënt van bier was.

De Nederlandse naam was Berglaserkruid. Door mijn opleiding tot boswachter en IVN-gids dacht ik toch best wat kruiden te kennen, maar deze was helemaal nieuw voor mij. Zodra ik thuis was, heb ik de naam op het internet gezocht en warempel het kruid bestond en was ook nog te koop.

Afbeelding: Berglaserkruid

De Latijnse naam luidt 'Laserpitium siler' en ook de naam 'Bergkummel' kwam ik tegen. Het werd ooit gezien als een geneeskrachtig kruid, maar nu gebruiken we het vooral voor zijn sierwaarde in de border. Berglaserkruid, dat nu vooral geroemd wordt als borderplant, maakt grote, witte, luchtige schermen die boven het diep ingesneden blad zitten.

Een edel geslacht van Schermbloemigen dat helaas nog veel te weinig aangeplant wordt. Er zijn een kleine twintig soorten bekend, waarvan de meeste in Midden- en Zuid-Europa voorkomen. De term edel of nobel komt snel bij je boven als je een volwassen plant ziet bloeien. Ze ontwikkelen zich langzaam tot een heel karakteristieke plant die vervolgens een leven lang meegaat. Wild of slordig worden ze nooit. Het zijn onverwoestbare planten voor elke grond in de volle zon.

Zo leer je toch elke keer weer.

Grote brandnetel

AUTEUR: KARIN DE RAADT

Brandnetels groeien het liefst op enigszins vochtige plekken, half in de schaduw. Het zijn stikstofminnende planten, wat wil zeggen dat ze groeien op goed bemeste grond, vol voedingsstoffen.

Mooi is de brandnetel niet. Omdat het een windbestuiver is, heeft hij geen mooi gekleurde bloemen nodig om insecten aan te trekken. De bloemen zijn eenslachtig: je hebt dus óf alleen bloemen met (mannelijke) meeldraden óf alleen (vrouwelijke) bloemen met stempels. Bijzonder is dat die bloemen niet aan dezelfde plant zitten, maar altijd aan twee verschillende. Biologen noemen dat tweehuizig: (Circa 6% van de planten is tweehuizig).

Belangrijk

Ecologisch is de grote brandnetel bijzonder belangrijk. Het is de waardplant van ruim vijftig vlindersoorten. De rupsen van de atalanta, dagpauwoog, gehakelde aurelia, kleine vos en het landkaartje leven zelfs uitsluitend op brandnetels. Veel vlindersoorten gebruiken de plant ook als voedselplant, en vogels als de nachtegaal en de bosrietzanger bouwen er graag hun nest in (zij hebben door hun veren geen last van het netelgif).

De wetenschappelijke naam van het brandnetelgeslacht, *Urtica*, is afgeleid van het Latijnse woord *urere*, dat 'branden' betekent. Het is een verwijzing naar het verdedigingsmechanisme van de brandnetel. Geen plant of dier wil worden opgegeten. Over het algemeen hebben planten of een mechanische of een chemische bescherming. De brandnetel heeft beide. Op hun bladeren en steel hebben ze honderden brandharen. Elke brandhaar is feitelijk een hol buisje gevuld met gifstoffen. Raak je de brandhaar aan, dan breekt het uiteinde schuin af en blijft een vlijmscherp en flinterdun injectienaaldje over dat zich door de huid boort. Overdruk in het buisje stuwt een cocktail van

onder andere mierenzuur en histamine in de huid. De combinatie van deze stoffen veroorzaakt een branderig gevoel, gevolgd door jeuk.

Gebruik

Maar wie gebruikt hem nog in de keuken? Hij is voedzamer en smakelijker dan spinazie. Fruit een uitje en smoor de jonge toppen (plukken met een handschoen!) met een beetje olie, peper en zout. Denk ook aan soepen, hartige taarten en andere gerechten ter vervanging van spinazie. In combinatie met zevenblad maak je van brandnetel bovendien een heerlijke pesto.

Brandnetel ondersteunt het lichaam ook wanneer je na ziekte of vermoeidheid weer moet aansterken. Hij bevat grote hoeveelheden mineralen die we nodig hebben.

Brandnetel heeft de naam stikstofminnend te zijn, maar eigenlijk kan geen enkele plant zonder stikstof. De meeste planten halen de stikstof uit de bodem, maar enkele soorten kunnen die uit de lucht halen, waardoor ze kunnen groeien op voedselarme grond. Die is er in Nederland nauwelijks meer en daardoor komen juist op schrale gronden de meest zeldzame planten voor. Op voedselrijke grond worden die zeldzame planten weggeconcentreerd.

Nederland is binnen Europa het land met de hoogste stikstofuitstoot per hectare. Maar niet alleen de uitstoot, ook onze stikstofdepositie is een van de hoogste van Europa. Stikstofverbindingen dalen als een voortdurende regen neer en komen terecht in de bodem, ook in natuurgebieden, waar zeldzame planten, die het moeten hebben van meer schrale gronden, worden verdrongen door de snelgroeiers: grassen, bramen en brandnetels.

Bron:

Canon van de Nederlandse natuur en eigen kookervaring.

Fietstocht kanaal

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Naar aanleiding van een verhaal van Bert van der Saag in HGB 1-2025 over het Apeldoorns-Dierens kanaal, nieuwsgierig geworden, hadden we vorig jaar al besloten om er dit jaar een fietstocht aan te wijden.

Bert zou de leiding nemen maar door persoonlijke omstandigheden ging dat helaas niet door. Wel heeft hij zelf een groot gedeelte van de fietsroute uitgezet aan de hand van zijn verhaal.

We gingen met 3 gidsen en 17 medefietsers van start bij restaurant- café de Korenmolen en op weg naar de Koningsbrug aan de Hallseweg. Hier deed Jan Coenraads de geschiedenis van het kanaal uit de doeken, aangevuld met de kennis van Chris Holtslag, die al zijn hele leven aan het kanaal woont.

Op de fiets ging het verder over het Jaagpad naar de volgende stop bij het retentiebekken (overstortvijver) van de Eerbeekse Beek. Een mooie waterpartij verstopt achter een groothandel in bouwmaterialen. Veel ganzen en eenden en libellen. Een waterparadijsje waar maar weinig mensen komen.

Zwaaikom

De volgende stop was bij een draaikom of zwaaikom waar de grotere schepen konden keren om terug te varen naar de sluis bij Dieren. Een sluis die ruim 7 meter hoogtever-

schil overbrugde tussen de IJssel en het kanaal. Bij die sluis lekte ook veel water weg zodat het kanaal eigenlijk leegliep. Dit moest worden opgelost door beekwater in het kanaal te lozen, maar door oudere waterrechten werden bij de aanleg veel beken onder het kanaal door geleid, waaronder de Eerbeekse Beek. Er werden gronden en beken aangekocht en vergraven zodat het water daarvan in het kanaal stroomde.

Ook waren er nog restanten te zien van oude loskades o.a. bij Eerbeek en Loenen. Heel even hebben we stil gestaan bij De Middelste Molen aan de Loenense Beek, dit is de enige papierfabriek in Nederland die nog op traditionele wijze werkt met waterkracht.

Vrijenbergerspreng

Daarna was het even op de pedalen staan tot voorbij de verkeerslichten aan de Klarenbeekseweg waar we een uitzicht hadden op de duiker van de Vrijenbergerspreng die daar zijn water in het kanaal loost. Maar iets verder staat een pompinstallatie waar het kanaalwater de Veluwe wordt opgepompt om het opnieuw in de bodem te laten infiltreren.

Dit is naar mijn inzicht water naar de zee dragen, 200 meter van de uitmonding van de Vrijenbergerspreng wordt het water weer de 6 kilometer lange weg de berg opgepompt om via de infiltratiebekkens van de Schalterberg weer in de ondergrond terecht te komen.

Tevens hadden we zicht op de zo genoemde 'Alba' huisjes, enkele witte huisjes aan de weg langs het kanaal waar

waarschijnlijk de arbeiders van firma Alba woonden. Aanvankelijk was hier een zandheuvel, genaamd de Scherpenberg, en verder heidegebied. De grote plas is ontstaan door de afgraving van kalkzandsteen vanaf 1906 door de steenfabriek Alba en later door ontzanding. In 2015 is het gebied aan een particulier verkocht.

Alba betekent wit in het Latijn en slaat op het witte zand dat voor de kalkzandsteen gebruikt werd.

Afbeelding: Vrijenbergerspreng.

Terug

Om weer in Eerbeek te komen werd het kanaal overgestoken en tussen de Albaplas en een golfterrein door konden we rustig terugfietsen. Via een ruim zandpad langs de Vrijenbergerspreng fietsend waren we in de gelegenheid even de Veldhuizenerspreng te bekijken. Bijna iedereen kent de Vrijenbergerspreng maar de Veldhuizenerspreng was er eerder dan de Vrijenbergerspreng.

Langs allerlei paadjes gingen we terug naar Loenen om via de Molenallee en de Eerbeeksedijk weer op het startpunt aan te komen. Daar genoten we, bij de Korenmolen, van een welverdiende versnapering.

Weidevogels

AUTEUR: KARIN DE RAADT

De grutto, in 2015 uitgeroepen tot nationale vogel, is terugggevallen van 120 duizend broedparen in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw tot 25 duizend nu. Die dalende trend is te zien bij vrijwel alle weidevogels en zet door. De introductie van kunstmest in de eerste helft van de 20e eeuw deed de weidevogels aanvankelijk goed. In de rijkere bodem zaten meer regenwormen, hoofdgerecht op het menu van volwassen weidevogels. De kuikens aten de insecten die afkwamen op de kruidenrijke graslanden. Kunstmest maakte bovendien de ontginning van voorheen onvruchtbaar land mogelijk, waardoor er meer weilanden ontstonden. De weidevogelpopulaties bereikten in de jaren '60 een hoogtepunt.

Het omslagpunt kwam met de verdere intensivering van de landbouw. Het eentonige raaigras, dat gemeengoed is geworden omdat het sneller groeit, biedt geen voedsel voor insecten – en dus ook niet voor de kuikens. Door ontwatering van polders, blijven de regenwormen bovendien verder van het oppervlak.

Sinds de jaren '70 probeert de overheid daarom weidevogels te beschermen. Dat gebeurt in natuurgebieden, maar ook in de vorm van agrarisch natuurbeheer. Boeren krijgen bijvoorbeeld een vergoeding als ze nesten zoeken en beschermen of hun land pas half juni maaien. Regionale boerencollectieven bepalen welke maatregelen ze nemen en verdelen het geld. Waar dat gebeurt heeft het effect, maar de interventies zijn niet wijdverspreid genoeg om op landelijk niveau de dalende trend te keren. Slechts 2,5 % van het landbouwareaal valt onder 'zwaar' agrarisch natuurbeheer: meer ingrijpende en daarmee ook effectievere maatregelen zoals een hoger waterpeil, kruidenrijk grasland en het gedeeltelijk onder water zetten van weilanden. Op de overige 97,5 % van alle landbouwgrond is intensief gebruik nog altijd de norm.

Wat kost het eigenlijk als een boer zijn gras pas half juni maait: 2800 euro per hectare. Tegen die tijd is het taaie gras lastiger te verteren en bevat het minder eiwit, waardoor de koeien minder melk geven. De vergoeding voor uitgesteld maaien bedraagt 800 euro. Dan boer je er dus per hectare 2000 euro op achteruit. Er zullen dus meer initiatieven én geld naar boerencollectieven moeten gaan om weidevogelbeheer aantrekkelijker te maken.

Bron: de Volkskrant van 17/5/2025

De grasmus

AUTEUR: LAMBERT KOUWENBERG
FOTO'S: MARIJKE KEMPS

Niet zomaar een mus!

Het is een echte zomervogel, die grasmus, maar voor de meeste mensen zal hij tamelijk onbekend zijn. Hij valt in de categorie van de KBV-tjes, de Kleine Bruine Vogeltjes. Qua uiterlijk is hij inderdaad gemakkelijk te verwarren met een 'gewone' huismus. In die zin is het tweede deel van zijn naam begrijpelijk. Hoe hij aan het eerste deel van zijn naam komt is eigenlijk niet zo duidelijk. Gras? Omdat hij in het gras zit? Maar dat is helemaal niet zo. En hoe wel begrijpelijk, klopt de naam mus ook niet want de grasmus behoort tot een geheel andere familie (Sylviidae).

De relatieve onbekendheid van de vogel heeft te maken met zijn onopvallende verschijning en omdat je hem niet in je tuin zult aantreffen. Ze nestelen in natuurterreinen en boerenland bij voorkeur in doornstruiken of in een rand met lage, warrige, door elkaar groeiende struiken en planten. Het is dan ook een raadsel waarom het dier niet 'struikmus' heet.

Onbekend, onopvallend, onduidelijk, weinig opwindende termen, maar toch is het voor mij een fijn moment als ik tijdens een wandeling een grasmus hoor! Hij moet het dan ook vooral hebben van zijn wél opvallende knarsende of krassende zang. Zou 'gras' misschien 'kras' moeten zijn en is zijn bijnaam meer terecht; krasmus?

Eens was de grasmus een zeer algemene vogel, die daarvoor vele volksnamen had. Deze hielden verband met de omgeving van heggen en hagen, bramen en wilde rozen waarin de mensen deze vogel zagen; kersenpikkertje, braambijter, braamschijtje, heedeknippertien, hagekrûper, kwert, graskat.

Hoe ziet hij er uit?

Terwijl het vrouwtje overwegend bruin is met een wat lichtere borst en licht grijsbruine kop, is het mannetje in tekening veel minder saai dan je op het eerste gezicht zou denken. Hij heeft een grijze kop en een lichte, rozeachtige onderkant. Zijn kin en keel zijn wit waardoor hij in het Engels 'Common whitethroat' wordt genoemd. De vleugels hebben een roestoranje bruinige kleur. De vogel heeft een vrij lange, smalle staart die vaak iets omhoog steekt of opzij. Zijn snavel is kort en stevig.

Grasmussen zingen vaak vanaf een lage zitplek of hoge stengels, paaltjes en struiken en ook wel tijdens korte zangvluchten. Het is een heel kenmerkend op en neer gaand riedeltje van scherpe krassende tonen. Ze verschuilen zich doorgaans in dichte, lage begroeiing en struiken en komen tevoorschijn om indringers 'weg te schelden'. Ze bewegen zich gemakkelijk, horizontaal door de lage (doorn)struiken.

Trekvogel

De grasmus is in Nederland een zomervogel. Aan het eind van de zomer trekken ze allemaal weg en komen pas in mei van het volgende jaar weer terug. In de winter verblijven alle grasmussen ten zuiden van de Sahara in Afrika. Meer specifiek is dat de Sahel, de strook land over de gehele breedte van het Afrikaanse continent. Ze trekken veelal 's nachts en er is een klein gedeelte dat 's ochtends

nog doortrekt, gericht van struik tot struik vliegend. Op hun tocht moeten ze dus de Sahara over vliegen en als ze in de Sahel dan ook nog slechte omstandigheden aantreffen zijn er het volgende jaar veel minder grasmussen die weer bij ons terugkomen.

Hoe belangrijk de omstandigheden in de Sahel zijn en daarna in de broedgebieden bij ons werd eind jaren zestig van de vorige eeuw heel duidelijk toen door grote droogte in het overwinteringsgebied de populatie in één klap geminimaliseerd werd. Natuurbescherming in de Sahel is dus van groot belang voor de vogelstand. Mede vanwege (licht) verbeterde neerslaghoeveelheden in Afrika zien we de laatste veertig, vijftig jaar een groei van de aantallen tot het viervoudige van voor de volledige ineenstorting van de jaren '60, en bereiken we weer ongeveer het oude niveau. De aantallen nemen nog altijd licht toe.

Leefgebied

De 'familie' van grasmussen is vooral een in het zuiden van Europa en in Afrika voorkomende groep vogels. Als broedvogel komt hij in bijna geheel Europa voor, alleen niet in het hoge noorden en uiterste zuiden. Ook in Nederland is het (weer) een vrij talrijke broedvogel (130.000–225.000 in 2018–2020) die over heel Nederland voorkomt. Ze zijn weinig kieskeurig en hun broedhabitat komt in vrijwel alle atlasblokken wel ergens voor. Hoog zijn de dichtheden in Drenthe en aangrenzende delen van Friesland en Groningen. Ze hebben een voorkeur voor percelen met ten minste anderhalve meter brede randen met ruigtekruiden. Hoge dichtheden komen elders in Nederland voor in extensief begraasde natuurontwikkelingsgebieden langs de Grote Rivieren en in struweelrijke kustduinen.

In zeer bosrijke landschappen, op heidevelden zonder opslag en in grootschalige akker- en weidegebieden met weinig kruidenranden zijn grasmussen een stuk schaarser. Lage dichtheden treft men dan ook op de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en in de Noordoostpolder.

In het landelijk gebied zorgt herstel van beeklopen en na-

tuurvriendelijk beheer van bermen en brede akkerranden soms voor toename van aantallen.

Vergroten van landbouwpercelen, opruimen van overhoekjes en een afname van insecten in het landelijk gebied zijn juist een negatieve factor van belang.

Grasmussen zijn pioniervogels van de allereerste bosstada, met opslag van struweel, in allerlei landschappen.

Nageslacht

De mannetjes komen eerder terug uit Afrika en zingen in de maanden mei en juni volop. Ze bouwen ook enkele nesten, waaruit later het vrouwtje een keuze maakt. Als geen van de nesten haar bevalt bouwt ze alsnog zelf een nest. De nesten, keurige kommetjes van takjes, zitten in struiken en ruigte vegetaties, laag boven de grond. De legsels bestaan uit 4–5 eieren waarop beide toekomstige ouders 9–14 dagen broeden. De jongen verlaten na 10 tot 12 dagen het nest, maar worden dan nog 2 tot 3 weken door de ouders gevoerd. Dan volgt er dikwijls nog een tweede broedsel.

Het voedsel bestaat het hele jaar door uit insecten (rupsen, spinnen) maar met name tijdens de trek vormen vruchten (bessen, bramen) een groter deel van het voedsel.

In Nederland heeft de soort er broedplekken bij gekregen, maar....in de Sahel gaat het leefgebied zonder acties achteruit. Bescherming van de habitat in Nederland is van belang maar nog meer van belang is bescherming van het overwinteringsgebied in Afrika.

In Nederland ligt soms nog een ander gevaar op de loer voor de grasmus: de koekoek. Het nest van de karekiet is bij de koekoek favoriet, maar soms kiest een koekoek ook voor het nestje van een grasmus en dan zijn de jongen ten dode opgeschreven.

Als je op de Veluwe woont zul je erop uit moeten om de grasmus te spotten. Maar je hoeft beslist niet ver te gaan. Overal langs de IJssel en ten oosten daarvan kom je deze bijzondere 'krasmus' tegen, die echt veel meer is dan een 'gewone' mus.

Of zou toch 'struikzanger' een betere naam zijn?

Bronnen:

Vogelatlas van Nederland (SOVON)

Vogelbescherming

Diverse vogelboeken

Eigen waarneming

Excursie “Natuur in Brummen”

AUTEUR: KARIN DE RAADT

De excursie staat zoals gewoonlijk gepland op de zondagmiddag (1 juni 2025) om 14.00 uur.

Helaas staat in de Regiobode abusievelijk het aanvangstijdstip van 10.00 uur vermeld. Thijs offert zich op en staat om 10.00 uur klaar om vier personen rond te leiden. Herman en Karin ontvangen om 14.00 uur vijf deelnemers. Een magere opkomst dus, maar wel enthousiaste mensen die merendeels bekend zijn met de omgeving.

Vanuit de nieuwbouwwijk hoek Stroomdal/Egelantier in het oosten van Brummen lopen we richting de Michaëls-hoeve. Dit pand is sterk verwaarloosd en door een brand nog verder achteruit gegaan. Het huis heeft meerdere functies gekend: een heil-pedagogisch instituut, een zorgcomplex en is recent aangekocht door het COA voor de huisvesting van asielzoekers.

Lopend langs het fietspad zien we veel brandnetels: een belangrijke waardplant voor veel dagvlinders zoals de atalanta, de dagpauwoog etc. Stikstofdepositie heeft niet alleen negatieve effecten!

Net voorbij de Michaëlshoeve slaan we rechtsaf: de natuur in met bloeiende braamstruiken (ook door stikstofdepositie) en kruidenrijke bermen waar niet wordt gemaaid. De

route gaat rechtsaf naar het Pieriksstraatje, een fraaie houtwal met o.m. de pseudo-acacia (robinia), beuk, berk, kerstboom etc. Even verderop staat een wilg die is aange-tast door de wilgenhoutrups. De vlinder zet haar eitjes af in zachte delen van aangetaste delen van de boom. De rupsen voeden zich met het hout, waarbij een tientallen centimeters lange gang ontstaat met een doorsnede van twee cm. De rupsgaten bevinden zich meestal onderaan de stam. De rups heeft een voorkeur voor wilg en popu-lier.

Onderweg zien we veel kaardenbollen: een plant uit de kamperfoeliefamilie. Kaarde is afgeleid van het Latijnse cardus, dat distel betekent. De botanische naam *Dipsacus* gaat terug naar het Griekse dipsao, dit betekent 'ik heb dorst' of dipsa: 'dorst'. De tegenoverstaande bladeren zijn aan de voet vergroeid, zodat er een kommetje ontstaat waarin gemakkelijk water blijft staan. Door dit water te drinken, het "Venuswater", zou je eeuwige jeugd verwer-ven. Natuurlijk nemen we allemaal een flinke slok!

Sleedoorn

Verderop zien we een sleedoorn met gallen: dit kan wor-den veroorzaakt door schimmels of mijten en ook noemen we de sleedoornplooigalmug. De sleedoorn is een plant uit de rozenfamilie en komt vooral voor langs bosranden. Het

hout is zeer hard. De opvallende bloei vindt plaats in maart en april, voordat de bladeren verschijnen. Bestuiving vindt plaats door insecten. De sleepruimen zijn zeer wrang, en worden pas lekker als de vorst er overheen is geweest. De blauwe vruchten worden verwerkt in jam, moes, sap, likeur en brandewijn.

Door zijn doorns is de plant redelijk beschermd tegen vraat van grote grazers. De naam van de heester bevat een oud woord voor pruim, slee, dat onder meer verwant is met het woord voor pruim in Slavische talen, terug te vinden in o.m. slivovitsj. Er komen veel dagvlinders op de sleedoorn af, zoals de sleedoornpage, gehakkelde aurelia, kleine vos en dagpauwoog. De pruimen zijn voedsel voor vogels, onder meer de zanglijster.

We zien ook nogal wat heermoes. Dit is een plant uit de paardestaartfamilie en wordt ook wel 'roobol', 'akkerpaardestaart', 'kattestaart' of 'unjer' genoemd. Het is een vaste plant die maximaal 40 cm hoog wordt.

Herman legt uit waarom de plant heermoes heet en pulkt de onderdelen voor ons uit elkaar. De zijtakken staan in kransen rondom de stengel. De bladeren bestaan uit kleine schubben, waarbij de bladscheden grotendeels met elkaar vergroeid zijn tot een stengelschede. Het eerste lid van de zijtakken is veel hoger, vandaar de naam 'heer', dit in tegenstelling tot de lidrus. En, jammer voor de dames, er bestaat geen 'vrouwmoes', dat is appelmoes volgens Herman...

Heermoes groeit in alle milieus en verspreidt zich via sporen en/of wortelstokken. Heermoes is voor bepaalde planten giftig, maar ook voor paarden en mensen en is bovendien lastig te bestrijden vanwege de wortelstokken en de resistentie tegen chemicaliën.

Hoornaars

Verderop zien we Europese hoornaars op een eik die zich tegoed doen aan het boomsap. Eigenlijk is 'Europees' een foutieve naam, hij komt ook voor in delen van Azië en is door de mens uitgezet in Noord-Amerika.

De hoornaar is niet bijzonder agressief, tenzij je te dichtbij komt. De steek is pijnlijker dan de steek van een honingbij, maar het gif is minder krachtig. De volwassen hoornaar wordt door veel dieren met rust gelaten vanwege die pijnlijke steek. Een uitzondering vormt de wespendief, die heeft daar geen last van. Het nest van de hoornaars wordt gemaakt van cellulosevezels die van bomen worden geknaagd.

Achtereenvolgens zien we nog duidelijk herkenbare planten als biggenkruid, nagelkruid en veldlathyrus, een kleine, klimmende en geel bloeiende plant. In de berm staat ook stinkende gouwe met blad dat lijkt op eikenblad. Het is een plant uit de papaverfamilie en bevat oranjegeel melksap. De plant wordt ook 'wrattenkruid' genoemd.

Langzamerhand naderen we het voedselbos dat zowel voor dieren als voor mensen is aangelegd. We zien eenhuizige moerbeiboompjes, riet met duivelsbeet en een zogenaamde slangenhaag. We passeren een drooggevalen wadi met opkomende gulden roede. De botanische naam solidago is afgeleid van solidus = stevig en ago = maken. De naam slaat waarschijnlijk op het gebruik als remedie tegen nierproblemen. Ook komen we de rode lambertusnoot tegen met prachtig roodbruin blad.

Kruidentuin

Uiteindelijk belanden we in de kruidentuin met verschillende etages. Er groeien heel veel kruiden, waaronder heemst, oregano, salie, lavendel, tijm en bonenkruid. Er hangen ook heerlijke aardbeien. Helaas zijn de druiven nog niet rijp. De bankjes staan klaar om even uit te rusten. Wat een heerlijke plek!

Nog even en we zijn weer bij het begin van deze boeiende en onverwachte wandeling in Brummen.

Dankjewel Thijs!!

Muurleeuwenbek

AUTEUR: JAN COENRAADTS

In de achterste helft van Natuurtuin Harmanahof vormt een muurtje een verhoging in de tuin. Het muurtje zal zo'n twintig jaar oud zijn, maar verkeert toch al in ruïneuze staat. Vandaar dat ik het muurtje ook vaak 'de ruïne' noem. Aan, op en bij dit muurtje groeit van alles. In een eerder artikel in Het Groene Blad besprak ik al de tong- en de steenbreekvaren: bescheiden planten die een plaatsje vonden op het muurtje.

Veel minder bescheiden zijn planten als beemdkroon (*Knautia arvensis*) en middelste teunisbloem (*Oenothera biennis*), die niet alleen de ruimte binnen het muurtje opvallend hebben bezet, maar nu soms zelfs aan en op het muurtje groeien. Ik wist niet eens dat ze daartoe in staat waren. Vorig jaar stond binnen de ronding van het muurtje – behalve veel gras – veel hazenpootje, een klaverachtige (*Trifolium arvense*). Op het moment van schrijven (juni) zag ik die leuke, rond tot ietwat langwerpige zachte hazenpootjes nog niet, maar daarvoor is het eigenlijk ook nog wat te vroeg.

In de buurt van de tong- en steenbreekvaren breidt muurleeuwenbek zich langzaam uit over het muurtje. Om dit nogal kleine, overblijvende plantje te zien tussen de grotere planten moet je het muurtje van dichtbij bekijken en dan vallen de lange, liggende of hangende dunne stengeltjes met gelobde niervormige blaadjes beter op, zeker wanneer er bloemen zijn. Gelukkig zijn die vaak te zien, want de plant kan bloeien van april tot in september. Opvallend zijn de lange stelen van de blaadjes, ze zijn nog langer dan de blaadjes zelf. Ook de bloemen staan op lange stelen in de bladoksels.

Muurleeuwenbek hoort tot de lipbloemachtigen en de alleenstaande lila bloempjes hebben een bovenlip met twee kroonbladen, een onderlip met drie kroonbladen en twee gele knobbeltjes en de bloemen hebben een wat gebogen spoor aan de basis van de kroonbuis. Vrijwel alle lipbloemen zijn tweezijdig symmetrisch, zo ook muurleeuwenbek. Dat houdt in dat de bloemen maar op één manier en op één plaats in twee spiegelbeeldhelften kunnen worden gedeeld. Dat klinkt weliswaar wat bijzonder en speciaal, maar zo bijzonder is dat niet. Behalve veel planten zijn bijna alle dieren – 99% las ik ergens – tweezijdig symmetrisch, ook de mens. Terug naar de muurleeuwenbek: de twee kroonblaadjes van de bovenlip hebben wat donkere lijntjes die samen met de gele knobbeltjes op de onderlip insecten de weg wijzen naar de nectar in de spoor. De kleine bloemen (6–8 mm) zijn tweeslachtig, hebben vijf kelkspijes en vijf vergroeide kroonbladen, waarmee ook de vier meeldraden zijn vergroeid. Er is één stijl met twee stempels. Het vruchtbeginsel is bovenstaand en de vrucht is een eivormige doosvrucht met duidelijke richels. Bijzonder is dat een paar vruchtstelen – soms maar eentje – na de bloei van het licht afbuigen en zo de kans vergroten dat een zaadje in ruimtes tussen stenen belandt. Daar is een beetje grond of niet te harde specie al genoeg om te kunnen ontkiemen. Zo handhaaft de plant zich op een bepaalde gunstige plek. Niet voor niets wordt de plant beschouwd als een pionierplant. De zaden lijken het best te ontkiemen in het (half)donker.

In veel flora's en gidsen staat muurleeuwenbek vermeld als lid van de helmkruidfamilie. Dat klopt ook nog wel, maar een deel van de helmkruidfamilie – waaronder muurleeuwenbek – is naar de laatste inzichten – veelal DNA-onderzoek – ondergebracht bij de weegbreefamilie. Vroeger werd de plant tot de *Linaria* gerekend, een groep waartoe onder meer het bekende vlasbekje (*Linaria vulgaris*) behoort. Kennelijk worden de verschillen met de *Linaria* tegenwoordig zo wezenlijk geacht dat muurleeuwenbek in plaats van deel uit te maken van *Linaria* nu een eigen groep vormt die *Cymbalaria* heet. Daar wordt dan nog 'muralis' aan toegevoegd. Daarmee is het de enige "cymbalaria" in ons land, al is volgens de Heukels' Flora in Amsterdam adventief een ondersoort (ssp. *visianii*) uit Italië en de Balkan gesignaleerd met een recht spoor en vaste beharing. Zo blijft het spannend.

Overigens schijnt de plant de naam 'cymbalaria' te hebben gekregen naar aanleiding van de kromming van de vruchtsteel met zaad. Men zag er kennelijk de arm van een trommelaar in. Een cimbaal hoort bij trommelaars, is echter geen trommel maar een bekken. Daar wordt natuurlijk ook op geslagen, het verhaal kan dus best kloppen. Een andere verklaring is dat het Griekse 'kymbalon' (=bekken) slaat op de vorm van de bladeren. Ik zie regelmatig de bekkens van onze drummer en herken de vorm-overeenkomst met het muurleeuwenbekblad niet zo. Maar ja, wat betreft de naamgeving van planten lijkt niet zelden het tweede deel van de naam van toepassing, namelijk 'laria'. Duidelijker is de toevoeging 'muralis' (=muur), want dat kan niet missen. Resterend nog de Nederlandse naam 'leeuwenbek' die lijkt te zijn ontleend aan de overeenkomst in vorm van de bloem met die van een leeuwenmuil.

Muurleeuwenbek oogt vrij klein, maar de kruipende en kale stengels kunnen toch wel tot zo'n 60 cm lang worden. Op geschikte plaatsen kunnen ze wortelen op de knopen. De handvormig gelobde blaadjes staan veelal verspreid aan de stengel, hebben een gave rand, zijn aan de onderkant vaak wat paars en hebben op elke lob een stekelpuntje. Ze lijken op afgeronde klimopblaadjes, maar dan veel kleiner. De plant heeft een liggende stengel, maar kan ook hangen.

Muurleeuwenbek is veel te vinden op oude muren, bijvoorbeeld stadsmuren met oude en zachte kalkmortel (zo ook op de bekende Berkelpoort of Berkelruïne in Zutphen), vaak samen met gele helmbloem (*Pseudofumaria lutea*) dat inderdaad ook op de Berkelruïne groeit. Wil men muurleeuwenbek behouden resp. terugkrijgen na een restauratie dan zal men bij het herstel van de muren geen harde cementsoort moeten gebruiken. Overigens is muurleeuwenbek zeker niet uitsluitend aangewezen op oude muren, maar groeit de plant ook op steenglooiingen langs rivieren en de IJsselmeerkust, stenen van dijken, spoorwegemplacements en stoepranden.

Oorspronkelijk komt muurleeuwenbek voor in bergstreken van Zuid-Europa en het aangrenzende Alpengebied en dan vooral op wat beschaduwde rotsen tot ongeveer 2000 meter hoogte. Voor dit soort planten zijn oude muren een soort pseudorotsen, zoals ze dat ook zijn voor bepaalde dieren, zoals muurhagedissen. Behalve op IJsland komt muurleeuwenbek tegenwoordig zo ongeveer in alle gebieden voor. In de zeventiende eeuw is de plant in het westen en midden van Europa uitgezet, onder meer in rotstuinjes. Van daaruit verspreidde de plant zich in de vrije natuur en weet die zich redelijk goed te handhaven.

Heel algemeen is de plant zeker niet, maar vooral in stedelijke gebieden en speciaal in oude binnensteden kom je de plant toch vrij veel tegen en breidt die zich ook wat uit. Het meest komt de plant voor in Zuid-Limburg en langs de grote rivieren. Naast het in ruime mate voorhanden zijn van oud muurwerk in steden speelt daar waarschijnlijk ook de hogere gemiddelde temperatuur een rol, want muurleeuwenbek is wat vorstgevoelig. Elders in ons land blijft de plant in het wild vrij zeldzaam.

Ik ben blij dat we in onze natuurtuin een exemplaar van dit bescheiden maar mooie plantje hebben en dat die het goed doet, ondanks de op dit moment iets te grote concurrentie van sommige andere planten op het muurtje.

Literatuur

- Duistermaat, Leni (2020) Heukels' Flora van Nederland
- Eggelte, Henk (2015) Veldgids Nederlandse flora
- Grey-Wilson, Christopher & Marjorie Blamey (2010) Bergflora van Europa
- Heimans, Heinsius, Thijsse & Mennema (1994) Geïllustreerde flora van Nederland
- Internet: www.floravannederland.nl / www.wikipedia.nl
- Natuurmonumenten (1997) Basisgids flora en fauna van Nederland
- Werkgroep Stadsplanten Breda (2013) Stadsplanten van Breda

Onkruid

AUTEUR: LAMBERT KOUWENBERG

In de serie: Bij mij in de tuin.....

Bermen

“Het is toch geen gezicht, wat een zootje, dat de gemeente dat toch allemaal maar laat staan”. Je hoort het vaak zeggen over het maaibeleid van de gemeente. Veel mensen vinden dat bermen ‘netjes’ gemaaid moeten zijn. En als zij van ons ‘groenen’ de tegenwerping krijgen dat al die planten in de bermen heel belangrijk zijn voor de insecten, wordt erop gereageerd met: “Daar staat toch alleen maar van dat lange gras en onkruid”. Afgezien van wat je als onkruid beschouwt, hebben die tegenstanders van niet gemaaide bermen vaak nog gelijk ook. Veel bermen zijn helaas eenvormig en weinig soortenrijk.

Afgelopen maand (juni), heb ik voor het vijfde jaar meegedaan aan de actie ‘Mijn berm bloeit’ in de gemeente Brummen. Deze bermplanteninventarisatie is een initiatief van FLORON en wordt uitgevoerd door heel veel vrijwilligers van (o.a.) IVN Eerbeek. Langs veel wegen buiten de bebouwde kom kon je mensen met oranje FLORON hesjes zien lopen, bezig met het elke 10 meter noteren van alle planten die er in de berm voorkomen. Via een formule kan dan op basis van het aantal soorten en de bloeiwijzen, berekend worden wat de zogenoemde ‘nectarindex’ is. Dit geeft een goede indicatie van het belang van die berm voor het aantal vlinders en insecten. Helaas vallen op een 5 punten schaal (1= slecht, 5 = zeer goed) veel bermen in de categorie 1 of 2, maar bij een aantal bermen mochten we ook een nectarindex van 4 noteren!

In onze adviesrol naar de Gemeente toe, ten behoeve van het maaibeleid, mogen we ons de laatste jaren verheugen in een luisterend oor. Dit betekent dat (goed scorende) bermen slechts één keer gemaaid worden, als de meeste planten uitgebloeid zijn.

En ofschoon een aantal mensen al dit onkruid langs de weg, ‘geen gezicht’ vindt, ben ik daar als IVN-er natuurlijk heel blij mee. (Voor nadere informatie over deze bermplanteninventarisatie, verwijs ik naar IVN-er en coördinator, Gerard Nijhof.)

Wat is onkruid?

Als je het aan mijn kleinzoon van 10 zou vragen, zou hij waarschijnlijk antwoorden: “Mijn opa zegt altijd: onkruid bestaat niet!”.

Ik weet niet of hij helemaal de betekenis van deze uitspraak doorgrondt en wellicht is deze ook discutabel. Ik geef wel altijd uitleg waarom ik dit zeg, maar waarschijnlijk is hij dan al weer met zijn gedachten elders. Die uitleg is als volgt: Onkruid worden die wilde planten genoemd die op een plaats staan waar je ze niet wil hebben.

In mijn beleving is er dan niet zoveel echt onkruid, maar voor een ander vallen er verschrikkelijk veel planten onder onkruid.

Voor mensen met een ‘stenen’ tuin waarin slechts plaats is voor een paar potplanten en misschien een kleine border met zorgvuldig geselecteerde (exotische) tuinplanten zal elk ander plantje onkruid zijn. Mijn buurman die een grote, mooi aangelegde en keurig aangeharkte tuin heeft, vindt mijn tuin een ergernis, een doorn in het oog maar zegt daar niet al te veel van. Zelfs mijn vrouw vindt onze tuin, die zij overigens consequent “jouw tuin” noemt, een rommelig geval met veel onkruid. Ze heeft er haar handen vanaf getrokken en laat de tuin volledig aan mij over op, inderdaad, een paar potplanten na, die haar goedkeuring kunnen wegdragen.

Dit geeft mij wat extra werk want ook een ‘wilde tuin’ is niet helemaal onderhoudsvrij. Doorgaans wacht ik in de lente maar af wat er zoal (weer) opkomt. Af en toe verplaats ik wat of verwijder ik planten/struiken die echt nooit meer zullen opkomen en natuurlijk ontkom ik er niet aan om de heggen te knippen of de twee knotbomen te snoeien. Als mooie planten niet meer verschijnen omdat ze totaal overwoekerd worden door al te dominante planten, zoals wilde aardbei of zevenblad, haal ik nog wel eens een stuk daarvan weg. Maar in het algemeen geldt: zogenaamd onkruid, vooral als de bloeiwijze aardig is, kan ook heel aantrekkelijk zijn.

Insecten

En dan heb ik het nog niet eens over de zeer belangrijke functie van inheemse wilde planten. Dan zijn we weer terug bij de betekenis van de biodiversiteit van bloeiende bermen. Wilde planten zijn onontbeerlijk voor Insecten en vlinders. Die zijn op hun beurt enorm belangrijk voor het voortbestaan van de wereld en dus ook voor de mensheid. Als we de insectenwereld vernietigen zijn we bezig onszelf te gronde te richten. Ikzelf probeer een actieve bijdrage aan die vernietiging te vermijden.

Voortuin

Is onze achtertuin alleen voor mijn buurman en mijn vrouw een doorn in het oog, op ‘mijn’ voortuin krijg ik nog veel meer commentaar van genoemde personen en diverse voorbijgangers. Het betreft dan, langs het hekje en achter het heggetje, spontaan opkomende wilde bloeiende planten. Elk jaar is het weer een verrassing wat er nu weer aan ‘onkruid’ tevoorschijn komt. Soms is het een melkdistel, Jacobskruiskruid of klaverzuring, maar dit jaar was het ook een rij mooie gele morgensterren. Ze worden wel een meter hoog en zijn in mijn ogen, prachtig. Totdat ze allemaal uitgebloeid zijn en er alleen nog droge stengels staan met zaaddoosjes, laat ik ze staan. Pas dan trek ik ze eruit; waarschijnlijk zijn ze er dan volgend jaar weer

Soms komen er gelijkgezinden voorbij (collega-gidsen bijvoorbeeld) die mijn keuze kunnen waarderen. En dat is momenteel voor een tamelijk grote schare mensen het geval. In mijn voortuin, pal naast de inrit, is spontaan een metershoge keizerskaars opgekomen. Deze gele toorts is absoluut een lust voor het oog. Dat kan toch niemand ontkennen!

Dat is toch echt geen onkruid!!

Wie heeft de grootste?

AUTEUR: WIM DEN HARTOG

Toen ik onze hond uitliet, hoorde ik een vreemd hard geluid. Het was een metaalachtig tikkend geluid, dat ik niet erg goed kon thuisbrengen.

In de buurt van de Eerbeekse Boys hoorde ik het geluid weer. Ik keek naar boven en zag een specht in een metalen lichtmast hangen, die luid trommelend op de lichtmast inhakte. Er kwam antwoord van een andere specht, maar die maakte niet veel indruk met het geluid dat hij produceerde op een boomstam.

Zo zie je maar dat ook in de natuur er dieren zijn die heel inventief zijn om de grootste te zijn.

De Loenense tuinen bloeien – met jouw hulp

AUTEUR: KEES DE GROOT

Afgelopen november werden we als werkgroep natuurtuin benaderd door Anne-Marieke van Beek uit Loenen met de vraag of we wilden deelnemen aan de nog op te richten werkgroep Loenen Bijendorp.

We hebben haar toen toegezegd dat te zullen bespreken in onze werkgroep. Wij als werkgroep natuurtuin hebben, gezien de werkzaamheden die we verwachten in verband met de te bouwen schuur, helaas geen tijd om daarin te participeren. Dat heb ik naar Anne-Marieke teruggekoppeld.

Omdat we het wel een heel mooi initiatief vinden heb ik aangegeven dat ik ga proberen aandacht voor haar werkgroep te vragen via ons Groene Blad. Hieronder de oproep die ik van haar ontvangen heb.

Ronald Geerlof

Oprichting werkgroep Loenen Bijendorp

Na het succes van Loenen Zonnedorp is het tijd voor een tweede stap: 'Loenen Bijendorp' – een dorp waar bijen, vlinders en andere insecten weer welkom zijn in iedere tuin.

Het gaat slecht met de insectenstand. Onze tuinen zijn vaak te netjes en te eenzijdig beplant. De natuur speelt er geen rol

meer, het gras moet kort zijn en planten met pesticiden maken het leven voor insecten onmogelijk. Maar samen kunnen we proberen het tij te keren. Gewoon in onze eigen omgeving, op kleine schaal.

Daarom zoeken we bewoners van Loenen en bijvoorbeeld inwoners uit de buurt die willen meedenken over het oprichten van een werkgroep.

Wat zouden we bijvoorbeeld als werkgroep kunnen doen?

– Bewustwording creëren over het belang van insecten en de schadelijkheid van planten in de tuinentra door pesticidegebruik. Alternatieven aandragen: op de site van het Pesticide Action Network staat bijvoorbeeld een lijst van bedrijven die wel pesticidevrij kweken.

– Loenen vergroenen – tuin voor tuin, straat voor straat, door bijvoorbeeld biologische, inheemse zaden uit te delen voor een vierkante meter. Dat is voor veel mensen wel te overzien (hierin samenwerking zoeken met de Pollinators, gemeente Apeldoorn etc.).

"Een bijenvriendelijk Loenen begint in jouw tuin".

Het zou mooi zijn als we hier in het najaar mee zouden kunnen beginnen en dan in het vroege voorjaar een initiatief starten. Als je interesse hebt om deel te nemen aan deze werkgroep kun je je melden bij Anne-Marieke van Beek via het volgende mailadres. anne-marieke@rt-am.nl

Laatste werkdag in ons knotseizoen

AUTEUR: : JOS ROULAND

Op zaterdag 19 april 2025 heeft de knotgroep het seizoen na 16 werkdagen weer afgesloten. Op 12 oktober 2024 zijn we gestart en hebben met gemiddeld 7 personen op de zaterdagochtenden gewerkt, meestal om de week. Op dit moment bedraagt het aantal actieve knotters 11 personen.

Twee keer per jaar helpen we de tuingroep met groot onderhoud van de Harmanahof, de natuurtuin in Loenen.

Behalve dat er stevig gewerkt wordt, is er in de koffiepauze ook plaats voor gezelligheid. Kees verzorgt steeds koffie, thee en koek en een enkele keer worden we verwend door de eigenaar van de knotwilgen. Dit seizoen hebben we 164 wilgen geknot (waarvan 44 in het najaar) en hebben we voor de kas van IVN-Eerbeek € 1362 verdiend (waarvan € 400 in het najaar).

Wil je je aanmelden om mee te knotten of wil je graag meer informatie, dan kun je hiervoor per email terecht bij venel@ivn-eerbeek.nl

Wat mooi!

AUTEUR: BERT VAN DER SAAG

Vorig jaar, eind augustus, had IVN Eerbeek een excursie, samen met IVN Zutphen, op landgoed 'De Molenbeek' te Eerbeek. Voor mij een regelrechte thuiswedstrijd.

De dag ervoor hadden de gidsen van dienst al voorgewandeld en zagen we veel mooie dingen. Ik wist dat al wel want tijdens mijn wekelijkse graafpartijen en ook als ik het Klompenpad controleer of wanneer ik er hardloop, zie en hoor ik telkens de mooiste natuurverschijnselen. Vaak weet ik dan niet precies wat ik zie of hoor, maar elke keer geniet ik er wel van. Ondanks mijn gebrekkige kennis wil ik jullie toch graag tonen wat ik er zomaar op een willekeurige dag te zien krijg.

Op de eerste foto zien we, vind ik zelf, een mooi getroffen zwam. Ik ben gaan zoeken en denk aan een zwavelzwam, ook wel 'chicken of the woods' (boskip) genoemd. Die naam, zwavelzwam, heeft hij omdat hij de kleur en de geur van zwavel heeft. Een verse zwavelzwam ruikt zelfs naar kip en smaakt dan ook goed. Het is een parasiet, vooral op oude eiken.

Maar, dat zul je altijd zien, mijn kennis van paddenstoelen is zeer beperkt. Ook nu schijnt het een geheel andere zwam te zijn, die ik zag. De kenners hebben zich erover gebogen. Zij zijn van mening dat het waarschijnlijk een jonge 'roodgerande houtzwam' is, in elk geval geen zwavelzwam.

Ik vind het allemaal best. Dat zou dan een necrotrofe parasiet zijn, die voorkomt in naald- en gemengde bossen. En dat klopt dan weer met waar ik hem heb aangetroffen.

Sleutelbloem

AUTEUR: JAN LOONSTRA

Sinds de werkzaamheden voor 'ruimte voor de rivier' gereed zijn ligt er langs de mooiste rivier van Nederland (de IJssel uiteraard) een fietspad dat mijn Jenny en ik bijna dagelijks nemen om te genieten van de flora die daar nu te zien is. Vóór die werkzaamheden was die gelegenheid er niet want de dijk was niet toegankelijk voor wandelaars.

Tijdens mijn opleiding tot natuurgids bij het IVN heb ik een diaserie mogen maken over de stroomdalflora van Cortenoever en wel het meest oostelijke deel, het 'Ganzenei'. Dit gebied is genoemd naar de boerderij van Staatsbosbeheer - waar nu nog steeds de familie Stronks woont. Voordat ik aan die serie begon heb ik van Henk Eggelte (de schrijver) een uitgebreide lijst ontvangen van alles wat daar, in het Ganzenei, groeide en bloeide. Ik werd voor de tekst geholpen door een medecursiste, die wat beter bedreven was in het schrijven van teksten. In die tijd, 2002, had ik veel contact met de boswachter, die mij elk jaar een vergunning stuurde om overal te mogen komen. Hij is helaas verhuisd naar het buitenland, en sindsdien is er een compleet ander beheer in het gebied ontstaan, wat mij er echter niet van weerhoudt om er nu regelmatig rond te zwerven, .

Een van de mooiste vertegenwoordigers van die stroomdalflora was de Gulden Sleutelbloem, de Primula Veris, die ik op slechts één plek in het gebied wist te staan, en die daar, nog steeds op exact dezelfde plek te vinden is. Wat mij tegenhoudt om daar een opname van te maken is het verbod van SBB om het gebied in het broedseizoen te betreden, vanwege de eventuele aanwezigheid van de Kwartelkoning. De reden voor het schrijven van dit stuk ligt aan die Gulden Sleutelbloem. Die ontdekte ik nu weer aan die bandijk, met daarop het nieuwe fietspad, en ik ben regelmatig terug geweest om die prachtige Sleutelbloemen te fotograferen.

De bewoner die ervoor gezorgd heeft dat dat gebied zo rijk was aan stroomdalflora, Hendrik Jan Wassink is helaas overleden; ik mocht zijn uitvaart fotograferen. De boerderij, die door de familie van Sytzama geschonken is aan SBB, is nu gemeentelijk monument en mag als Wederopbouwboerderij (uit 1951) dus uiterlijk niet veranderd of verbouwd worden. De boerderij wordt nu, na het overlijden van Hendrik Jan antikraak bewoond.

Weetjes

Vlinders onder druk

Sinds begin vorige eeuw zijn al meer dan 15 dagvlinder-soorten uit Nederland verdwenen.

Van de 61 overgebleven soorten staat nu meer dan de helft op de Rode Lijst. Oorzaken zijn onder meer de intensieve landbouw, gebruik van pesticiden, versnippering van geschikte leefgebieden en klimaatverandering.

Bron: Roots 4/2025

De zanglijster

Er zijn wereldwijd maar 7 vogelsoorten die slakkenhuizen kapot kunnen slaan, en de zanglijster is er daar één van. Dat klinkt niet zo moeilijk, maar dat is het wel: je moet hem op een bepaalde manier met de snavel beet pakken en dan heel gericht op een hard oppervlak slaan. Een steen, een weggegooide glazen fles, een putdeksel. Een merel kan dat niet. Die zie je weleens een slak eten, maar die heeft-ie dan gejat van een zanglijster.

Zanglijsters hebben geen voorkeur voor de kleur van de slak. De segrijnslak, de best gecamoufleerde slak, die vangen de zanglijsters het meest.

Bron: NRC 17/5/2025

Het meest luie dier ter wereld is de koala. Ze slapen ongeveer 20 uur per dag! Dat klinkt als een ontspannen leven!

Een driekleurige (of calico) kat is bijna altijd een vrouwtje. Ze worden vaak geluiskatten genoemd omdat men gelooft dat calicokatten geluk brengen.

Kakkerlakken bestaan al heel lang – zelfs vóór de dinosauriërs.

Honingbijen en hommels kunnen zonder problemen vooruit en achteruit vliegen.

De huidskleur van een volwassen ijsbeer is niet wat je denkt... zwart!

Een kameleon vangt zijn prooi met zijn tong – die ongeveer twee keer zo lang is als zijn eigen lichaam.

Om elkaar te herkennen, kussen eekhoorns elkaar wanneer ze elkaar tegenkomen.

Er zijn studies die aantonen dat koeien meer melk produceren als ze naar rustige muziek luisteren.

Een paard drinkt gemiddeld 30 tot 60 liter water per dag!

Olifanten, nijlpaarden en luiaards kunnen niet springen.

Wist je dat sommige soorten ratten langer zonder water kunnen dan kamelen?

Veel olifanten wegen minder dan de tong van een blauwe vinvis.

In sommige regenwouden is tot 70% van alle dieren afhankelijk van vijgen om te overleven. Dit komt omdat er meer dan 1000 soorten vijgen zijn en het aantal voedsel-etende dieren grotendeels het aantal vijgenbomen bepaalt.

Charles Darwin at alle dieren die hij ontdekte. Hij at een uil, een gordeldier, een havik, een nandoe, leguanen en reuzenschildpadden...

Voor elke mens in de wereld zijn er 1.000.000 mieren

Amerikaanse zwarte beren kunnen tot 64 km/u rennen – genoeg om een paard in volle galop te vangen!

Vleermuizen vliegen altijd naar links als ze een grot verlaten. Vleermuizen zijn ook de enige zoogdieren die kunnen vliegen en tot 1000 insecten per uur kunnen eten.

Flamingo's kunnen alleen ondersteboven eten.

Het oudste dier ter wereld was Ming, een 405 jaar oude mossel die in 2007 werd gevonden aan de kust van IJsland.

Agenda

Zondag 3 augustus 2025 10.00 uur

Excursie: De heide bloeit

Start: hoek Elzerdijk/Gerrit Slagmanstraat te Eefde

Info via emiliapeeters@gmail.com

of via www.markegorsselseheide.nl

Zaterdag 16 augustus 2025 09.00 uur

Voorwandelen heide, Loenermark

Eerste gids: Chris

Overige gidsen: Gerard en Herman

Zondag 17 augustus 2025 14.00 uur

Publieksexcursie: Bloeiende heide Loenermark

Start: Einde verharding Imbosweg in Loenen

Gidsen: Chris, Gerard en Herman

Zondag 17 augustus 2025 11.00 uur

Achterhoekse Coulissen – Fietsexcursie

Meer info: ivn.zutphen@gmail.com

Zaterdag 20 september 2025 09.00 uur

Voorfietsen: Kronkelwaard Cortenoever

Eerste gids: Herman

Overige gidsen: Thijs en Jan

Vrijdag 22 augustus 2025 20.00 uur

Nachtvlinderexcursie bij de Kaardebol

Harenbergweg 1 7204 KZ Zutphen

Meer info: ivn.zutphen@gmail.com

Zondag 7 september 2025 19.00 uur

Vollemaanwandeling, Gorsselse Heide

Start: hoek Reeverdijk/Elzerdijk te Eefde

Informatie: Andrea van Schie (06 54352748)

Meer informatie: www.markegorsselseheide.nl

Zondag 21 september 2025 14.00 uur

Fietstocht: Kronkelwaard, Cortenoever

Start: Parkeerplaats station Brummen

Gidsen: Herman Thijs en Jan

Zondag 21 september 2025

Bomenexcursie IVN Zutphen

Meer info: ivn.zutphen@gmail.com

Zaterdag 27 september 2025

Jaarlijkse bijenmarkt Eerbeek

Locatie: Terrein Korenmolen Eerbeek

Tijd: 10.00 –16.00 uur

Zondag 5 oktober 2025

Herfstwandeling Gorsselse Heide

Meer informatie: www.markegorsselseheide.nl

Zaterdag 11 oktober 2025 09.00.00 uur

Voorwandelen: Paddenstoelen rond de Engelenburg

Eerste gids: Karin

Overige gidsen: Hilda, Thijs en Sandra

Zondag 12 oktober 2025 14.00 uur

Publieksexcursie:Paddenstoelen rond de Engelenburg

Start: Poort van groot Engelenburg

Eerbeeksewg 6 in Brummen

Gidsen: Karin, Hilda, Thijs en Sandra

Vrijdag 24 oktober 2025 19.30 uur

Nacht van de Nacht

Plaats en route nog niet bekend

Info t.z.t. op de website of lokale media

Voor meer informatie over plaats en tijd

Eerbeek: excursies@ivn-eerbeek.nl

Telefoon 06-47368561

Zutphen: www.ivn.nl/afdeling/zutphen

Telefoon 0575-471995

*Cursief gedrukte activiteiten worden
niet georganiseerd door IVN Eerbeek*